

Gejza Horváth:
Když zdravý rozum
selhává/Sar našlól
e sastî godî

strana 2

Komentář
Romana Horvátha
Máme nový svátek:
Výročí pandemie!

strana 3

Irena Eliášová:
Nejhorší dny v mém
životě/Rosneder dîvesa
andro iletos

strana 4–7

Letošní oslavy Mezinárodního dne Romů proběhnou už podruhé online

Oslavy Mezinárodního dne Romů pod taktovkou organizace ARA ART se letos konají již posedmé – a zároveň jako druhý ročník oslav online. Připravena je série tří slavnostních večerů s hudebními hosty v podobě koncertních talk show a doprovodný program.

„Vše jsme naplánovali tak, aby oslavy mohly proběhnout, ale abychom zároveň byli schopni dodržet přísně nastavená bezpečnostní opatření. Proto jsme změnili formát a dramaticky omezili počet vystupujících i členů realizačního týmu,“ vysvětluje David Tišer, ředitel organizace Ara Art a režisér všech tří slavnostních večerů i jejich online přenosů.

Ve středu 7. dubna si tak diváci užijí koncert a povídání se členy hudebního uskupení Lače Manuša – s frontmanem, zakladatelem a skvělým gypsyjazzovým kytaristou Tiborem Židou a se zpěvačkou Pavlínou Matiovou.

Na den hlavního svátku, tedy čtvrtek 8. dubna, je naplánováno vystoupení kapely Bachtale Apsa, je-

Pokračování na str. 2

foto: Sabir Agalarov

Radek Banga: (Ne)pošli to dál...

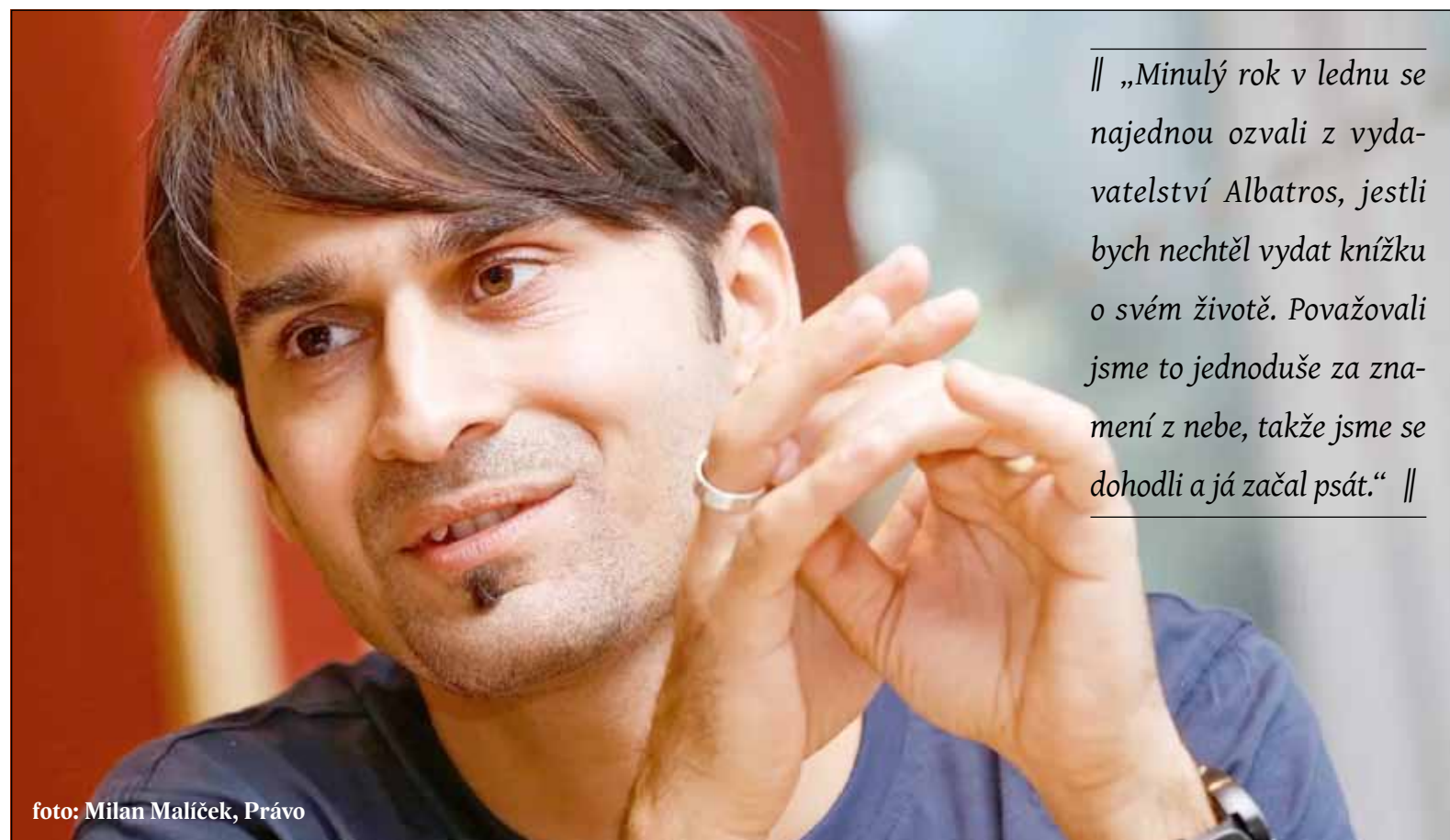

foto: Milan Malíček, Právo

|| „Minulý rok v lednu se najednou ozvali z vydavatelství Albatros, jestli bych nechtěl vydat knížku o svém životě. Považovali jsme to jednoduše za znamení z nebe, takže jsme se dohodli a já začal psát.“ ||

Radek Banga je rapper, zpěvák, textař a hudebník romského původu, který již od svých 13 let působí na české hudební scéně. Vydává knihu pod názvem (Ne)pošli to dál. Kniha vyjde 15. dubna 2021 a můžete si ji již nyní objednat v předprodeji na Albatros Media. O čem kniha vypráví, si přečtěte v rozhovoru.

Ahoj Radku, nejen mě, ale určitě i naše čtenáře, by zajímalo, čím byla myšlenka napsat knihu?

Ta myšlenka mi ležela v hlavě už dlouho. Před deseti lety jsem začal dělat přednášky po školách, kde žákům vyprávím svůj životní příběh a často mi lidé říkali, že bych měl napsat knihu. Čím více jsem to slýchal od učitelů i žáků, tím více jsem nad tím přemýšlel. Dost tomu napomáhala i zpětná vazba po přednáškách, kdy jsem si uvědomil, že existuje velké množství lidí, jenž prošli nebo procházejí něčím podobným jako já. Mé vyprávění jim velmi pomohlo, a to byl asi nejdů-

Pokračování na str. 4

Co obohacuje naše dny během pandemie?

Většinu času je člověk přetížen negativními zprávami. Všude kolem jsou jenom samé informace spojené s covidovou situací... Každého z nás, ať už jsme muži nebo ženy, covid nějakým způsobem ovlivnil, a to buď pozitivně nebo negativně. Vedeme válku, která je uvnitř našich vlastních hlav a samotná přítomnost nám utíká. Neumíme vypnout mozek, protože sledujeme příliš mnoho špatných zpráv, které náš život ovlivňují. Čím víc se bojíme, tím víc ztrácíme schopnost přítomně žít. Ve svém okolí znám spoustu lidí, kteří covidem a negativními hrozbami žijí a řekla bych, že jsou tím až posedlí. Nic nového od nich neuslyšíte, jsou jako televizní zprávy. Žijí ve strachu a nechťejí si připustit řešení. Místo, aby žili svůj život, starají se o životy druhých. Jejich zrak se upíná špatným směrem, každý další „lockdown“ je pro ně těžší a těžší. Upřímně je mi takových lidí líto, protože se nedokážou zastavit a musí je bolet hlava kvůli stresům, obavám a depresím, které si sami vyvolávají.

Tak jako má mince dvě strany, tak bychom měli najít něco pozitivního, co nám pandemie covidu dala. Řadě lidí, kteří byli celý život pohlceni prací a vyřizováním různých povinností, covid ukázal, aby se zastavili a podívali se na své rodiny a přátele. Taky na své zájmy, o kterých ani nevěděli, že je mají. Zjistili, že přítomnost je štěstí a jejich vztahy s rodinou se staly silnějšími. Lidé se zajímají více o své zdraví, hledají způsob, jak si zlepšit svůj imunitní systém, kupují vitaminové doplňky, otužují se, častěji si umývají ruce a obnovují si své zdraví. Zlepšujeme se, protože se každým dnem učíme.

Velké pozitivum vidím v tom, že automobilová a letecká doprava omezila svůj provoz. Tím pádem můžeme říct, že koronavirus pročistil vzduch a dal přírodě prostor opět volně dýchat. Zajděte se podívat na východ slunce, zaposlouchejte se do zpěvu ptáka, natrhejte si čerstvou kopřivu a připravte si z ní čaj. Nebo se třeba jděte projít do lesa a přivítejte s láskou přicházející jaro. Pro nadšence, kteří milují výzvy - zkuste se třeba otužovat ve studené řece. Pusťte si hudbu, nebo si doma jen tak zazpívejte. Je tolik věcí, které nám život dává ke štěstí.

Zahodte strachy, obavy a začněte se učit ovládat své emoce. Připomínejte sobě i ostatním, jaké máme štěstí, že jsme naživu! Dary, které dostáváme každý den, jako je třeba ranní vstávání, sprcha, oběd s přáteli, procházka, polibek. To, že máme teplou vodu, přívod plynu, elektřiny, střechu nad hlavou, bychom měli přijímat s vděkem a ne samozřejmostí. Ani nevíme, kolik malých radostí během dne zažíváme. Zkuste si je třeba napsat na papír. Tyto dary jsou mnohem cennější, než se zabývat negativními zprávami a řešit je.

Čtenáři by se mohli zamyslet nad tím, jakou budoucnost si vyberou. Náš svět nemusí být takový, jaký nám ukazují média. Pracujte na tom, abyste měli lepší život a pohled na svět. Přeji vám, ve všem, co právě děláte, hodně štěstí a lásky.

Veronika Kačová

Oslavy Mezinárodního dne Romů proběhnou už podruhé online

Dokončení ze str. 1

jíž nejvýraznější postavou je dnes již proslulý romský akordeonista Mário Bihári.

Kromě muzikantů se však diváci mohou těšit také na zvláštní hostku, kterou bude dlouholetá přítelkyně a umělecká spolupracovnice Mária Bihářiho Bára Hrzánová.

V pátek 9. dubna se pak série slavnostních online večerů zakončí vystoupením oblíbené zábavové kapely Pefek Band. Každým z večerů provede diváky zkušený moderátor a především také skvělý muzikant Vojta Lavička, kterého podpoří Claudie Laburdová.

„Vstup do prostoru, odkud se bude vysílat, bude povolen pouze s negativním testem, který na naše náklady provede zdravotnický personál přímo před vstupem do divadla. Testovat budeme samozřejmě každý den znovu. Spolu s dodržováním zásady tří R tak chceme eliminovat případné riziko přenosu viru,“ vysvětluje Tišer.

Vedle hlavních večerů jsou pro diváky jako doprovodný program připraveny na středu a čtvrtek také dvě nehudební akce. Ve středu 7. dubna proběhne od 18 hodin debata o romské literatuře, kterou zaštiťuje nakladatelství Kher, jež do debaty vyslalo svou redaktorku Lenku Jandákovou a jednu ze svých kmenových autorek Stanislavu Ondovou.

Ve čtvrtek 8. dubna pak od 17 hodin bude pro diváky MDR online připravena kuchařská show romského módního návrháře, výtvarníka a kuchaře, který v loňském roce zazářil v televizní reality show Master Chef, Pavla Berkyho. Jeho vystoupení bude přenášeno vedle facebookové stránky Ara Art také na profilu Romsko-české dobroty, který sleduje bezmála sedm desítek tisíc lidí.

„Samozřejmě, že bychom mnohem raději slavili náš svátek tak, jak jsme zvyklí – zpěvem, hudbou a tancem ve velké společnosti lidí. Nechceme ale jen plakat nad tím, že to nejde, raději budeme aktivně hledat všechny možné cesty, jak být spolu a vzájemně se podpořit. Věříme, že právě teď je čas, kdy všichni musíme držet spolu a táhnout za jeden provaz. Když to uděláme, můžou tyto online oslavy být opravdu poslední a na všech dalších se už uvidíme osobně,“ dodává Tišer.

To je ostatně i tématem letošního programu: Držíme spolu – Likeras peha.

romea.cz

Sar našlól e sastí godí

Epidemie covid 19 zaila calo luma, he imar jekh berš mukhel pal peste mulaňi saga. Aja tragedija barol, e luma nadžanel, so oleha imar te kerel, kamel, hoj o svetos te avel pale ajso, sar has. O manuš a andre aja bari bibacht vazden upre mek aver nasvalipen, rozmaren e spoločnosť oleha, hoj jekh avreske napaťan a chan pre peste jekhvariko bari choľi. E vladno koalicia he e opozicia tiž hine vaš ada došaľe, džan proci peste, jekh avres peken tele, he angl'oda, hoj šunen le manušen, so lenge nane pre kedva, šunen, so phenen o džene andal o fabriki, he andal o všelijaka organizaciji. Bare problemi keren he o nipi, napaťan le vedcenge, napaťan, hoj o covid 19 murdarel le manušen, he narešpektinen, so evlada del avri, so nane tromal o manuša te kerel. Sar pes kamen te likerel, he te hordinel pro muja o rešpiratora. Pre ada savoro pes pridžidaren he všelijaka manuša, so džan proci e vlada, peken tele lengre neve sistemi, sar pes te dochudel avri ala infekcijatar. O manuša peske den duma, so kamen, chochaven u ale dezinformacijenca diliňaren le manušen pre calo luma, hoj o covid 19 hin ča ekonomicko propaganda.

O covid infikinel but manušen, o nasvalipen barol upre, o slugadža keren neve špitali, e karantena hin pre calo luma u o nipos džal proci

e vlada, proci o šingune, he kamel sloboda he peskro pravos. Gondolinar mange, hoj kada chaosis sigo vazdela upre občansko mariben, hoj o manuša pes murdarna avri korkore maškar peste. Imar dikhlom, sar pes o džene marenas maškar peste angl'oda, hoj varekas nahas pro muj e maska. Aňi amenge le Romenge nane pre kedva, so pes kerel, he amen kamas te predživel. Ale but Roma našade e godí, napaťan le vedcenge, ale le fake profilenge, so le manušen ča chochaven. Avka sar dživen, avka he mišľinen. O chochaviben den pro Fejsbukos avka sar te čačipen, he ala peskra nasvala godaľa keren le Romendar tabori, he ohrožinen avka amaro dživipen. O Roma aleha našaven peskro jekhetaniben, jekh avres našti avri achen. O romane introverti ale bibachtalipnaha anen maškar amende aver, nevi he bari bibachtali pandemija. O Roma, so dživenas phurikanes, so len nane nisave školi, ta pestar keren bare virologa, imunologa a peskra godaľa infikinen pro internetos mek but avre Romen. He angl'oda but Roma napaťan, hoj o covid 19 hin a but Roma tiž nadolikeren, so e vlada del avri. Choc dikhen, hoj le covidoha hin problemas calona luma, he avka oleske napaťan. Keren peske, so kamen, nič narešpektinen, he dživen avka, sar te bi pes nič pre luma nakerđahas. Pro Fejsbukos

o Roma pes maškar peste halasinen, jekh vaš o čačipen, aver vaš o chochaviben, chan pre peste bari choľi. Varesave Roma keren lajľ videu u hine sar te bi našavenas e godí, džan proci o paragrafi, he o phandle lendar imar džanen. Maren tele avre Romen, hoj pes te naden te testinel aňi te ockinel proci o covid 19.

Savo hin oda diliňipen, te o manuš džanel, hoj e luma del pal aja infekcija savore informaciji, he tiž phenel, keci manuša hine pozitivne he keci manuša imar pro covid 19 mule. Vareko kala informaciji prilile he rešpektinel u vareko peske olesar nakerel nič, he aňi oleske napaťan. Ala pandemijaha hin problemi calona luma u vaš ada musaj o diliňipen te džal pre sera u musaj te rešpektinel, so pes kerel, so pes le manušenge šaj ačel, he savo bibachtalipen šaj perel pro manuša. U hin oda jednoducho, e veda del pal o covid savore informaciji, he sako džives pes dodžanas, hoj pro covid imar mule moneki but Roma. Romale, rešpektinen, so pes kerel pre calo luma, rešpektinen e covid pandemija, he oda, so del e vlada avri, sar kamel kaja pandemija te zaačavel, he te sastarel avri le manušen. Ča peskre rešpektoha he likeribnaha kije epidemija šaj predživas, he šaj visaras pale o svetos, andre savo dživahas.

Gejza Horváth

Když zdravý rozum selhává

a odvážní svým slaboduchým chováním nás rozdělují i ohrožují na životech. Romové se tak stávají sami sobě nepřáteli. Introverti touto hrůzou vnáší mezi nás další nebezpečnou pandemii. Z Romů, kteří uvěřili starým romským pověrám, se dnes stali virologové, imunologové a svoji „odborností“ infikují na internetu další Romy. I proto covid 19 mnoho Romů podceňuje a opatření proti této pandemii nebere vůbec vážně, i když ví, že s ní bojuje celý svět. Na Facebooku se odehrává boj o pravdu a lež a těmito spory narůstá nepřátelství mezi Romy. Mnozí aktéři se ve svých live videích v pomatení myslí nevědomě dopouští i trestných činů. Romská řečnická esa odrazují Romy od testování i očkování proti covidu 19.

Jak ubohé, když víte, že svět vám poskytuje o dané infekci veškeré informace. Ať už jsou to počty nakažených nebo zemřelých. Chápu, že pochopit tuto skutečnost může být pro někoho jednoduché a pro někoho velice náročné. V případě dnešní celosvětové pandemie musí ale společenská prestiž a emoce různých klanů stranou. Člověk musí vnímat nebezpečí, které mu hrozí. Navíc je to jednoduché, věda poskytuje o covidu veškeré informace a denně se dozvídáme, že na covid 19 umírá spousta Romů. Romale, respektujme celosvětovou pandemickou krizi i vládní nařízení a opatření. Svým respektem a chováním k epidemii můžeme přežít a navrátit zpět svět, ve kterém jsme žili.

Gejza Horváth

Sčítání lidu je tu. Jak vyplnit formulář krok po kroku?

Už tento víkend čeká Česko znovu po deseti letech sčítání lidu. Během dekády se ale ledacos změnilo. Letos poprvé bude možné formulář vyplnit také elektronicky a jiná je i sada otázek, na kterou musíte odpovědět. Přinášíme vám proto přehledný souhrn všeho, co o Sčítání lidu 2021 potřebujete vědět.

Kdo musí formulář vyplnit?

Sčítání se musí zúčastnit každý český občan s trvalým pobytem v Česku, a to bez ohledu na to, kde zrovna pobývá nebo žije. Občanů žijících v zahraničí, kteří už mají pobyt na území Česka ukončený, se sčítání netýká. Formulář ale musí vyplnit i cizinci s trvalým nebo přechodným pobytem u nás delším než devadesát dnů, sčítání se tak netýká jen turistů, kteří jsou zde na kratší dobu.

Sčítací formulář je třeba vyplnit i za děti a osoby, které nejsou způsobilé k právním úkonům. Stejně tak jej můžete vyplnit i za ostatní členy rodiny, pokud se na tom dohodnete – stačí jen znát jejich osobní údaje, jako je jméno, rodné číslo nebo číslo občanského průkazu.

Sčítání je povinné. Za nevyplnění elektronického nebo tištěného formuláře hrozí pokuta až deset tisíc korun.

Jak vyplnit formulář?

Letos poprvé můžete formulář vyplnit elektronicky, a to od soboty 27. března do pátku 9. dubna. Tradiční listinná podoba pak bude k dispozici od 17. dubna do 11. května.

Online formulář

Elektronický sčítací formulář můžete vyplňovat už od soboty na

webu scitani.cz nebo v mobilní aplikaci „Sčítání21“.

Online formulář je na rozdíl od toho listinného kromě češtiny dostupný také v sedmi dalších jazycích: angličtině, němčině, polštině, ruštině, ukrajinštině, vietnamštině a romštině.

Po přihlášení vás formulář dál automaticky navede. Pokud byste přece jen tápali, pomůže vám i podrobný videonávod. Kdo se nesečte online, bude muset vyplnit listinný sčítací formulář.

Do online sčítání se přihlásíte pomocí data narození a čísla svého osobního dokladu, jako je občanský průkaz, cestovní pas nebo jiné doklady vydané cizincům. Použit můžete také elektronické identity, bankovní identity nebo přihlášení přes datovou schránku.

Listinný formulář

- Formulář pro domácnost – pro všechny osoby, které bydlí v jednom bytě či jakémkoli jiném typu obydlí

- Samostatný formulář pro osobu – pro osoby žijící jednotlivě v ubytovacích a jiných zařízeních

Pokud se nestihnete nebo nechcete nechat sečíst online, od 17. dubna můžete vyplnit tištěný formulář. Až domů vám jej v předem oznámeném termínu přinese sčítací komisař. Vyzvednout si jej můžete také na kontaktních místech sčítání, kterými je většina poboček České pošty či krajské správy Českého statistického úřadu.

Spolu s formulářem rovnou dostanete i obálku, do které vyplněný formulář vložíte a odevzdáte na poště nebo vhodíte do poštovní schránky. Obálka má předtištěnou adresu a za její odeslání nic neplatíte.

Na rozdíl od online formuláře musíte při tom tištěném dodržovat některá pravidla:

- Odpovědi píše výhradně černou, nebo modrou propiskou.
- Používejte velká tiskací písmena podle vzoru ve formuláři.
- Píšte jen do bílých polí.
- Do každého pole píše jen jeden znak, včetně háčeků a čárek.
- U dlouhých odpovědí použijte zkratku.
- Tam, kde je možnost výběru z více položek, správnou odpověď označte křížkem.
- Křížkujte vždy jen jednu možnost, jestliže není uvedeno jinak.
- Uděláte-li chybu, pole zaškrtejte a správnou odpověď napište vedle.

Na co se při sčítání ptají

Oproti minulému sčítání v roce 2011 je otázek jen polovina. Zaměřují se především na vaše bydliště a informace o osobách, které s vámi ve společné domácnosti žijí. Například majetkové poměry ani zdravotní stav sčítání neřeší.

Konkrétní otázky se ptají například na to, jestli bydlíte ve vlastním nebo v pronájmu, s kolika lidmi sdílíte domácnost či kolik místností je ve vašem bytě. Některé otázky směřují i k vašemu vzdělání nebo zaměstnání.

Formulář obsahuje i otázky týkající se národnosti nebo náboženské víry, je však jenom na vás, pokud na tyto osobní otázky odpovíte.

O své osobní údaje ale strach mít nemusíte: zveřejněné budou jenom souhrnné statistické výsledky, ze kterých není možné dovodit vztah ke konkrétní osobě.

Tatána Lysková

KOMENTÁŘ

Máme nový svátek: Výročí pandemie!

ROMAN HORVÁTH

Před pár dny, konkrétně 3. března, jsme oslavili smutné pandemické výročí. Kdo by tehdy očekával, že k něčemu takovému dojde a především, že to dojde takto daleko. Denní dávka čísel nově nakažených či zemřelých je na denním pořádku. Slova jako lockdown se stala běžnou součástí našeho života. Ve všech médiích je koronavirus nedílnou součástí dennodenních zpráv. Dokonce i v rodinách a na tajných setkáváních se lidi nebaví o ničem jiném než o koronaviru. Stalo se to takovým vděčným tématem, vystřídal to prázdné tlachání o počasí.

Při tomto smutném výročí se nabízí pohled zpět a zhodnocení klíčových okamžiků. Pozitivně můžeme hodnotit začátek pandemie, kdy vlna solidarity ovládla český veřejný prostor a všichni si pomáhal. Lidé šli roušky, rozdávali jídlo potřebným a všichni se chovali tak, jak by se zachoval člen společnosti, jejíž základy dlí v antické a křesťanské kultuře. Vláda dokonce rychle přijala veškerá nutná opatření a na pár měsíců jsme si všichni mysleli, že už bude lépe.

Negativně lze zhodnotit jednání české vlády po jarní vlně (možná i během ní, vzpomeneme-li tajuplné nakupování předražovaných zdravotnických pomůcek z Číny za miliardy korun). Vláda České republiky ztratila veškeré zábrany a zdravý rozum. Jedná naprosto chaoticky, vyhlašuje opatření nahodile a skutečně požadovaná řešení odkládá a neověřitelně zadluhuje stát. Říká se, že skutečná krize odhalí, co v lidech je. V této vládě není absolutně nic dobrého. Nemá žádný plán a pokazí, na co šáhne. Nebojí se obviňovat lidi za nedodržování opatření a přitom si sama papalášsky užívá. Co dělá Monika Babišová v Dubaji, když má být v České republice a podporovat svého manžela a náš lid? Proč chodí Prymula na fotbal? Proč ke včerejšímu dni bylo v Česku několik tisíc nových případů a na Tai-wanu pěkná a čistá nula? Proč umírají zbytečně lidé, kteří by mohli žít dál několik let?

Následkem jsou destabilizované a ztracené životy desítek tisíců lidí. Lidé zůstávají nadále bez příjmů a děti nechodí do školy. Nedostatek sociální interakce prohlubuje celospolečenskou krizi a bují deprese i mezi nejmenšími. Je to plnohodnotné završení osmiletého Babišova vládnutí.

Můžeme se ptát stále dokola a dokola a nenacházet odpovědi. Nabízí se teď jedno řešení, obětovat další rok života a zúčtovat s vládou ve volbách v říjnu. A doufat v lepší zítřky. A doufat v to, že se to již nebude opakovat.

Vláda schválila novou metodiku přístupu k sociálnímu vyloučení

Vláda v pondělí 29. března schválila novou metodiku přístupu k sociálnímu vyloučení pro čerpání evropských dotací v programovém období 2021 až 2027. Hlavními cíli jsou snížení počtu obyvatel, kteří se pohybují na hraně sociálního vyloučení, zvýšení počtu začleněných lidí nebo snížení počtu obcí, které se potýkají se zvýšenou koncentrací sociálně vyloučených obyvatel. Na tiskové konferenci po jednání vlády o tom informovala ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová (za ANO).

Ministerstvo chce dále zvýšit počty obcí, které preventivně působí při snižování rizik prohlubování sociálního vyloučení svých obyvatel nebo koordinaci prostředků pro řešení problematiky sociálního vyloučení v daném území. Hlavními aktéry na centrální úrovni budou ministerstvo práce a sociálních věcí s Operačním programem Zaměstnanost +, ministerstvo školství s programem Jan Amos Komenský na zlepšení vzdělávání a ministerstvo pro místní rozvoj s Integrovaným regionálním operačním programem. Příjemci budou zejména obce.

Pro přiznání dotace MMR stanovilo několik kritérií. Nejvyšší váhu (50 procent) bude mít míra indexu sociálního vyloučení. Hodnocení indexu sociálního vyloučení se pohybuje ve vymezených kategoriích od nuly do 100 bodů. Dvacetiprocentní váhu bude mít popis sociálně vyloučených lokalit a rozsah vyloučení. „Hodnocen je výskyt, vývoj a rozsah sociálně vyloučených lokalit, popis sociální situace a potřeb sociálně vyloučených obyvatel a rizik budoucího vývoje na základě předloženého popisu situace,“ uvedlo MMR.

Dalším kritériem jsou například dosavadní aktivity žadatele při začleňování sociálně vyloučených lidí. Na pomoc obcím zvládnout problémy s ghety či chudobou funguje v Česku od roku 2008 Agentura pro sociální začleňování, která dříve spadala pod Úřad vlády, od roku 2020 působí při MMR. Podle agentury je v českém prostředí sociální vyloučení spojováno s bydlením, vzděláváním, zaměstnaností a zadlužeností. Důležitou roli hraje také takzvaná prostorová segregace, kdy mají lidé ve svém bydlišti zhoršený přístup k veřejným službám nebo také k možnostem pracovního uplatnění.

ČTK

O Roma vakeren

pořad ČR určený pro Romy.

www.romove.cz

Babička se nám...

(před deseti roky)

V panelákovém bytě tři plus jedna žije pětičlenná rodinka a nejstarší z nich je babička, které táhne na šedesát. Je to normální rodinka, dá se říct, že může být vzorem pro jiné. Vše je, jak má být. Poslední půlrok se to ale malinko zadrhává.

„Mami, nezdá se ti, že babi se nějak mění?“ ptá se osmnáctiletá dcera matky.

„Co se děje? Něco se stalo babičce?“

„Ty se hned bojíš, ne, já jenom, že se chová jinak...“

„Jak jinak?“ dcera má obavu o svoji ovdovělou maminku.

„No, podívej se na ni pořádně, každou chvíli si barví vlasy, minulý pátek mě poprosila, abych jí upravila obočí a chtěla po mně make-up, rozumiš tomu?“

„Ne, já na ni nemám tak moc času, ale...“

„Taky jsem si všiml, na mně loudila cigarety, že ona nebude kouřit tabák,“ přidal se syn.

„Mami, a já jí koupila drahý parfém, když brala důchod. Naše babička se asi zamilovala, ha, ha...“ prozradila nejmladší dcera.

„A to vy vůbec nevíte, že v noci chodí na počítač a sedí tam hezky dlouho, nevím, nevím, co zamýšlí tvoje maminečka,“ dal se taky do řeči otec rodiny.

„Ty abys nebyl zlý, vím, že ti tady moje máma překáží...“

„To jsem nikdy neřekl, ale když nevěříš...“

„Nevěřím, moje máma není taková...“

„Jaká? Co chceš říct? Není ona jako ostatní ženské? Prosim tě, vždyť není tak stará...“

„To není, ale moje máma je s námi spokojená a všichni ji máme rádi, nebo ty ne?“

„Ale jo, proboha, já jen...vlastně já nebudu nic říkat...“ otec radši přestal s nimi mluvit, aby náhodou nedošlo k horšímu.

„Mami, a kde je vlastně babička?“

„Je v pokoji, kde by byla?“

Všichni jdou do pokoje k babičce, vejdou dovnitř a máma zbledne. Babička si balí kufr.

„Mami, co se děje? Ty někam jedeš? Ty jdeš od nás pryč?“ Dcera zděšeně valí zrak na máti. Babička se usmívá a její oči září.

„Posadte se všichni, chci vám něco říct. Dneska k nám přijde jeden pán a...“

Dcera se zhrozila: „Mami, jaký pán? Co to znamená?“

„Vydrž, počkej...“

„Mami, určitě jsi ho poznala na počítači, a víš, co jsou to za chlapy? Ten si myslí, že jsi bohatá a zneužije tě, udělá z tebe ubožáka a ty budeš na stará kolena nešťastná...“ Dcera se rozplakala.

„Babi, máma má pravdu, jsou tisíce případů...“

„Já taky říkám, co máma,“ přidává se vnuk, ale nejmladší dcera se zastane babičky.

„Zbytečně tady na babičku všichni křičíme, a co když se pleteme? Co když babička...“

„Nechte toho všichni, já vás mám ráda, ale nechci ty roky, které mi ještě zbývají, jen tak prosedět v dětském pokoji a koukat z okna. Já chci prožít ještě kousek života s někým, abych nebyla sama, abych cítila, že žiju. Jsou to dva měsíce, co jsem vdaná za muže, který je vdovec jako já a máme se rádi...“

„Mamíí...“

„Nezlob se, dcero, já musela, kdybyste o tom věděli, nedalo by mi to a třeba bych ho odmítla, takto je to lepší...“

Zvonek zadrnčel a všichni otočili hlavu ke dveřím.

„Tak já jdu otevřít, to bude asi ten pán...“ řekl otec rodiny s úsměvem na rtech.

V pokojíku se objevil starší pán slušného vzhledu, pozdravil s úsměvem a řekl:

„Helenko, jsi připravená? Můžeme odjet?“

„Pavle, to je moje rodina a já se s nimi chci rozloučit...“

„Jistě, a máš krásnou rodinku, vidím, že tě mají rádi, ale teď tě mám rád i já,“ řekl a usmál se.

Její rodinka je uplakaná a babička objímá svoji dceru a šeptá jí: „Nebuď smutná, tvoje máma je šťastná.“

Irena Eliášová

www.romea.cz

informační portál
o světě Romů

Radek Banga: (Ne)pošli to dál...

Dokončení ze str. 1

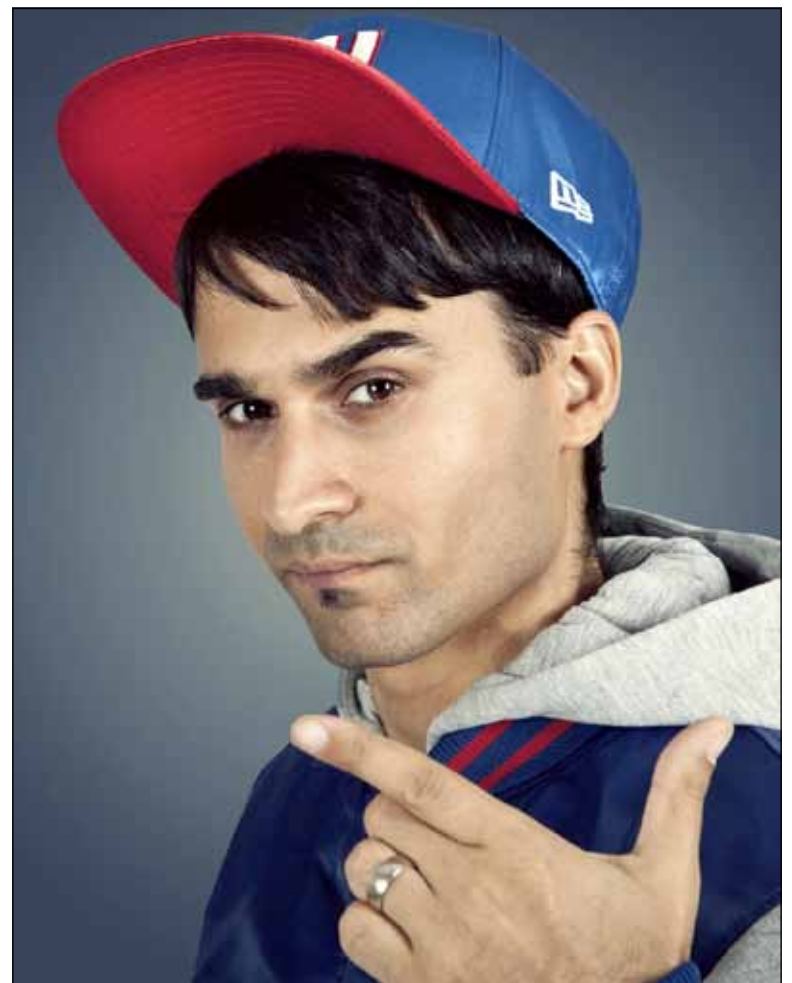
ležitější impuls k sepsání knihy. Minulý rok v lednu se najednou ozvali z vydavatelství Albatros, jestli bych nechtěl vydat nějakou knížku o svém životě. Považovali jsme to jednoduše za znamení z nebe, takže jsme se dohodli a já začal psát.

O čem kniha je? Co všechno se v ní můžeme dočíst?

Je to kniha o mém životě, ale nejen to. Mimo mých vzpomínek na dětství se zde řeší mnoho problémů s ním spojených – tátův alkoholismus, domácí násilí i to, proč jsem byl od 15 let na ulici. Popisuji, jak jsem se ze všech těchto věcí dostával a jak se zároveň vyvíjely mé názory na spoustu věcí. Napsal jsem tam upřímně, co si myslím a zároveň chtěl poodkrýt pozadí toho, co se u nás doma dělo. Že každý člověk má nějaký příběh, ale ne každý s ním naloží úplně dobře. Můj táta měl obrovský potenciál, byl to nesmírně chytrý a talentovaný člověk, který ale bohužel nezvládl svoje demony a propil se až tam, kde je dnes. Kniha rozebírá snad všechny aspekty problémů rodiny, kde se objevuje alkoholismus spojený s domácími násilím.

Jak dlouho trvalo knihu napsat a jaká je kolem toho práce?

Trvalo to celkem něco málo přes rok. Několik měsíců jsem sepsával celou knihu, následně ji různě proškrtával, abych ji zdokonalil. Chtěl jsem věci napsat tak, jak jsem je viděl v různých obdobích mého života. V podstatě jsem si kladal za cíl, aby čtenář se mnou prožíval to, co je v knize - postupně až k dnešku. Chtěl jsem, aby lidé chápali, jak jsem věci vnímal jako dítě a jak je vnímám dnes. Pak to prošlo drobnou korekturou a následujících 6 měsíců se řešila grafika. Ta práce kolem vzniku knihy je skutečně velká. Moje manželka mi dělá zároveň manažerku a posledních několik měsíců jsme si skoro neodpočinuli, ale věřím, že se to vyplatilo. (směje se)

Má kniha nějaké zvláštní poselství pro dnešní dobu?

Cílem knihy je to, aby si rodiče uvědomili, jaké stopy zanechávají na svých dětech a zároveň aby si ti, jenž museli podstoupit překážky v problematických rodinách (a nejen ti) uvědomili, že se můžou dostat téměř z čehokoliv. Stačí jen chtít, věřit ve své sny a něco pro ně také dělat. Myslím, že v dobách pandemie je potřeba se o těchto věcech bavit víc než kdy jindy. Izolace, která kvůli covidu vznikla, výrazně zhoršila tyto problémy, takže je potřeba o nich otevřeně mluvit. Kniha ale není jen pro ty, jenž zažili něco jako já, je pro každého, kdo hledá motivaci a inspiraci.

Kdy kniha vyjde a kde si ji můžou čtenáři objednat?

Kniha vyjde 15. 4. a lidé si ji můžou objednat již nyní v předprodeji na

Albatros Media. Poté bude k mání všude po celé ČR.

Co nového chystáš ve svém životě?

S knížkou (Ne)pošli to dál se zároveň vydávám nové album Věci jinak. Jedná se o mou první čistě zpívanou popovou sólu tvorbu, takže to, myslím, mé fanoušky hodně překvapí. Vydávám ji navíc jako Radek Banga, a ne jako GIPSY.CZ. Je to pro mne úplně nový začátek něčeho dalšího. Chystal jsem to album už dlouho.

A jaký máš pocit z vydání knihy o svém životním příběhu?

Mám z knihy i alba velkou radost. Pracovali jsme na tom velmi dlouho a věřím, že je to na obojím dost znát. Pokud má tvorba lidem nějak pomůže, budu to považovat za splněnou misi.

Rozhovor vedla Veronika Kačová

Rosneder d'ivesa andro iletos

Nadžanav, sar te kezdinav, hin man igen pharo jilo, nadžanav, či kampav te rovel, abo te asal. Predžidilom bari dar vaš miri čhajori, chudla odava nasvalipen covidos 19 sar but manuša, lakero sasfarkeriben sar igen pharo. Hin la astma, avka sas odava igen daraduno. Andre špitala sas ke late igen lače o doktora, the o sestrički, th' avka me igen daravas. Pre nisoste naduminavas, čak pre miri čhajori, naštik chavas, naštik sovavas, o mozgos mange nadelas. Niskaske pro svetos odava nakamav te predživen! Sar savore, adačives andre špitala natromas te džal, hin e epidemija, naštik chudav mira čhajora vastestar, naštik dav ke late lav, avka mek buter o jilo dukhal! Čak som khere, the modlinav man ko Del, kaj te pomožinel mira čhake, kaj te terđol paš late o andelis! Pal o šero mange džan ajse chmuri, namištes, so duminav. Me

džanav, hoj nasom čak me jekh korkori, hin pal amari phuv but manuša, so trpinen! Nakamav! Nakamav, kaj te trpinav, imar nabirina! Joj, Devloro, te ulahas ajso zazrakos sar andre paramisi, te džalasa oda viros het! Ale o zazraki nane, hine o doktora, me lenge igen palikerav, hoj pomožinde mira čhajorake, the dav lenge but zor, nek avri likerem!

Adaj k' amende hin igen bari žala, but džene imar mule. Sako daral avri te džal maškar o manuša. Jekha romňake mule tri manuša tel jekh kurko, hin mange pro jilo bari žala.

„Lačo d'ives, cetka Giňova, hin tuke imar feder?“ phučav latar paš e bota.

„Sar mange šaj hin? Nane ko mange te džal te cinel o maro, avka mušindom te džal me, avresar ulomas andro hados.“

Achaluvav lake, hin odava imar

jekh čhon, so parunda le romes, le čhas the la bora. Lakro teštos hin igen čišlo, o bala parne sar jiv, the o jakha avri rovlarde.

„Me tut achaluvav. Miri čhajori imar hin olear avri...“

„Tiri čhajori? Odi učitelka?“

„Hi, mek hin andre špitala, ale pomožinde lake...“

„Ale joj hin phureder, ajse štarvardeš berš, na čhajori...“

„No, štarvardeš the pandž, ale vaš ma avela furt miri čhajori...“

„Hin tut čačipen. Mire čhaveske sas pandžvardeš the muľa, miro rom tiž, the e bori geľa lenca. Imar man nane ňiko, feder te o Del liňahas man sar mire čhavores...“ phenel, the mukhľa pes te rovel. The me kezdinav te rovel, hin mange pharo paš o jilo. Joj, Devla miro, som loša-ŕi, hoj namušinav te rovel pal miri čhajori... Irena Eliášová

Vydávání
Romano hangos
podporuje
Ministerstvo kultury
České republiky

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²
Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%
žádosti o inzerci na: holomkova@srm.cz

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:
způsob platby: hotově složenkou
 bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
 bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2021 je 320 Kč

MEZINÁRODNÍ DEN ROMŮ

LIKERAS PEHA DRŽÍME SPOLU

7. 4. STŘEDA
Doprovodný program - od 18:00 hod.
Literární podvečer - autorské čtení Stanislavy Ondové & debata o romské literatuře vedená Lenkou Jandákovou (partnerem programu je Nakladatelství Kher)
Koncertní talkshow - od 20:00 hod.
Lače Manuša

8. 4. ČTVRTEK
Doprovodný program - od 17:00 hod.
Vaření s Pavlem Berkym
(partnerem programu je facebooková stránka Romsko-české dobroty)
Koncertní talkshow - od 20:00 hod.
Mário Biháří & Bachtale Apsa & Bára Hrzánová

9. 4. PÁTEK
Doprovodný program - od 18:00 hod.
Debata - AndroMedia: Kritika v oblasti romské hudby (partnerem programu je Slovo 21, z.s.)
Koncertní talkshow - od 20:00 hod.
Pefek Band

Večerní talkshow moderují Claudie Laburdová & Vojta Lavička
Vše vysíláme na facebookovém profilu ARA ART

POŘADÁ: ARAART ZA FINANČNÍ PODPORU: PARTNERI: 21, KATE FEEL, ROMA, PONTON, RomPraha, m, KHE, mosty, f